

วรรณกรรมอีสานเรื่อง “ท้าวอี้”: ศึกษาวิเคราะห์ เชิงอุดมการณ์ตัวละคร East Literature's "Tao Yi": Analysis Ideological Character

อนันตศักดิ์ พลแก้วเกษ¹ และ เกียรติศักดิ์ พิกุลศรี²
Anantasak Phonkaewket¹ and Keattisak Phikulsi²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอุดมการณ์ของท้าวอี้ ในวรรณกรรมอีสานเรื่อง “ท้าวอี้” ฉบับบ้านนาศรี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เครื่องมือวิจัยคือการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) อุดมการณ์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องท้าวอี้ ฉบับบ้านนาศรี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผลการศึกษาพบว่า มีอุดมการณ์ในวรรณกรรมเรื่องท้าวอี้ทั้งหมด 4 ลักษณะ ได้แก่ 1. อุดมการณ์หลักหรือเป้าหมายสูงสุดประกอบด้วย 2 ลักษณะ 1) อุดมการณ์ทางความคิด 2) อุดมการณ์ในการแสวงหาความจริงจากแรงปรารถนา 2. อุดมการณ์ทางความเชื่อ 2 อุดมการณ์ กล่าวคือ 1) อุดมการณ์ความเชื่อช่วยให้บังเกิดความเป็นสิริมงคล 2) อุดมการณ์ความเชื่อในเรื่องโลกนี้และโลก 3. อุดมการณ์ของพระโพธิสัตว์ประกอบ 2 อุดมการณ์ กล่าวคือ 1) อุดมการณ์เรื่องพระโพธิสัตว์ธรรมราชา 2) อุดมการณ์นครในอุดมคติ 4. ตัวละครผู้ช่วยทางอุดมการณ์หรือตัวละครที่เสริมบุญบารมี 3 จำพวก 1) ลุงของท้าวอี้คือผู้ให้ความอุปการะรองจากพ่อแม่ 2) ควายเงินมีอิทธิฤทธิ์และมีความมหัศจรรย์ 3) ไก่เผือก (ไก่งเงิน) เป็นผู้ช่วยเหลือให้ท้าวอี้ได้ประพฤติปฏิบัติตามอุดมการณ์

คำสำคัญ: อุดมการณ์ ท้าวอี้

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

² นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

¹ Lecturer in Thai Department, Faculty of Education Roi Et Rajabhat University

² Students in Thai Department, Faculty of Education Roi Et Rajabhat University

Abstract

The purpose of this research is to Tao-Yi's ideology in Esan literature, title Tao-Yi, the version of Nasri village, Chaing karn district, Loei province. Descriptive Analysis The study found that ideology in Tao-Yi literature for Qualitative Research had four descriptions as follows. 1. Main ideology or ultimate goal consist of 1) thinking ideology 2) ideology in seeking for the truth from passion 2. Believe ideology which are 1) Believe ideology for fortune 2) Believe ideology in this world and the next world 3. Bodhisattva ideology includes 1) ideology of King Bodhisattva 2) ideology of imaginary city 4. assistant actor for ideological support or actor with prestige as 3 characters 1) Uncle of Tao-Yi who raised him as parents 2) supernatural silver buffalo with wonder 3) supernatural silver chicken assisting Tao-Yi to behave following ideology.

Keywords: Ideology, Tao-Yi

บทนำ

วรรณกรรมอีสานเรื่องท้าวयी เป็นวรรณกรรมที่มีเค้าโครงมาจากวรรณกรรมพุทธศาสนา โดยมีตัวละครเอกคือ “ท้าวयी” เป็นผู้ดำเนินเรื่อง อีกทั้งตัวละครเอกเป็นของผู้มีอุดมการณ์แรงกล้า มีปณิธานอันแน่วแน่ที่ไปสู่เป้าหมายสูงสุดในชีวิต กล่าวคือ การเป็นพระมหากษัตริย์ในการบำเพ็ญของพระโพธิสัตว์ ซึ่งเป็นอุดมการณ์ของตัวละครเอกคือ “ท้าวयी”

ท้าวयीเป็นพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นไพร่ พระโพธิสัตว์ คือ “ผู้ซึ่งอยู่ในโพธิ์ กล่าวคือ ผู้ที่เข้าถึงพุทธภาวะจะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในวันข้างหน้า” วิธีดำเนินชีวิตของท้าวयीจึงเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้อง และเหมาะสมกับการเป็นผู้รู้ ผู้จะพัฒนาตนไปสู่การเป็นศาสดาในอนาคต จากข้อปฏิบัติของท้าวयी 2 ประการ คือ ภาวะความเป็นผู้นำ และการเป็นสมาชิกในสังคมที่ดี นอกจากนี้ยังมีการแฝงค่านิยม ความเชื่อ คติทางพุทธศาสนาที่สะท้อนถึงอุดมการณ์ความเป็นอยู่ของชาวอีสาน สอดคล้องกับ

دنพุล ไชยสินธุ์ (2527) กล่าวว่าวรรณกรรมอีสานเรื่อง “ท้าวอี้” ได้บอกเล่าหรืออธิบายเหตุการณ์ต่างๆ เกี่ยวกับบ้านเมืองในสมัยนั้น ซึ่งเล่าเหตุการณ์การกำเนิดเมืองและกำเนิดสิ่งต่างๆ วรรณกรรมนี้จึงเป็นข้อมูลการศึกษาที่สำคัญในการศึกษาวรรณกรรมด้านอุดมการณ์ของตัวละคร “ท้าวอี้” อุดมการณ์หลักหรือเป้าหมายสูงสุดที่ตั้งไว้เพื่อปฏิบัติให้ถึงอุดมการณ์ทางความเชื่ออุดมการณ์ของพระโพธิสัตว์ และตัวละครผู้ช่วยทางอุดมการณ์ หมายถึงตัวละครที่เสริมบุญบารมีจนทำให้ท้าวก้าวไปสู่เป้าหมายสูงสุดที่ตั้งไว้

คำว่า “อุดมการณ์” มาจากคำศัพท์ในภาษาอังกฤษว่า Ideology ซึ่งแนวคิดเรื่องอุดมการณ์มักจะถูกใช้ในการศึกษาทางด้านรัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์และนิเทศศาสตร์ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) อธิบายความหมายของคำว่า อุดมการณ์ไว้ว่า คือ หลักการที่วางเป็นระเบียบไว้เป็นแนวปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งอุดมการณ์ ก็คือ ระบบความเชื่อประเภทหนึ่งที่ได้รับการยอมรับร่วมกันจากกลุ่มชนในสังคมและความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของกลุ่มชนเป็นหลักที่คนหันเข้าหาและอาศัยเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติและดำเนินชีวิตเป็นอย่างดีเสมอตลอดจนความเชื่อมันจะต้องมีส่วนช่วยในการยึดเหนี่ยวคนในกลุ่มเข้าไว้ด้วยกันหรือช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้คนนำมาใช้เป็นข้ออ้างในการทำกิจการต่างๆ ได้

ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาอุดมการณ์ของท้าวอี้ ที่ปรากฏในวรรณกรรมอีสานเรื่องท้าวอี้ ว่ามีการดำเนินเรื่องอย่างไร ท้าวอี้เป็นปुरुชนธรรมดาต่อมาได้ผันเปลี่ยนชีวิตมาเป็นกษัตริย์ครองเมืองได้อย่างไร และเป็นพระโพธิสัตว์ได้อย่างไรให้ละเอียดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาอุดมการณ์ของท้าวอี้ในวรรณกรรมอีสานเรื่องท้าวอี้ ฉบับ บ้านนาศรี อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวรรณศิลป์และอุดมการณ์ของตัวละครในท้าวอี้ ในวรรณกรรมอีสานเรื่อง “ท้าวอี้” ฉบับบ้านนาศรี อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย ในครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้กรอบแนวคิดอุดมการณ์ซึ่งเป็นกรอบแนวคิด ที่ถูกถ่ายทอดผ่าน พฤติกรรมของ

ตัวละครในเรื่องท้าวยีในวรรณกรรมอีสานเรื่อง “ท้าวยี” ฉบับบ้านนาศรี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เพื่อให้เข้าใจและเห็นแนวทางในการนำแนวคิดเรื่องอุดมการณ์ในวรรณกรรม เพื่อไปใช้ในการวิเคราะห์วรรณกรรมในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดอุดมการณ์ตามแบบของ หลุยส์อัลทุซเซอร์ (Louis Althusser) ที่ผู้วิจัยใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทางด้าน ภาษาที่มีข้อมูลด้านเอกสาร และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) มีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร บทความทางวิชาการ งานวิจัยหนังสือต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษาอุดมการณ์ของตัวละคร
2. การวิเคราะห์ข้อมูลตามรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ตามหมวดหมู่อุดมการณ์ที่ปรากฏของตัวละคร เช่น ตัวละครเอก ผู้ช่วยตัวละครเอก และตัวละครอนมนุษย์ ได้นำเสนออะไรบ้างในมิติที่อยู่ในวรรณกรรมอีสานเรื่อง “ท้าวยี” ฉบับ บ้านนาศรี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
3. เรียบเรียงข้อมูลตามที่ได้วิเคราะห์เพื่อเป็นผลการวิจัยการรวบรวมข้อมูล การจำแนกข้อมูล การวิเคราะห์และตีความข้อมูล
4. นำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการศึกษา

อุดมการณ์ของท้าวยีที่ปรากฏ ในวรรณกรรมอีสานเรื่องท้าวยี ฉบับ บ้านนาศรี อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. อุดมการณ์หลักหรือเป้าหมายสูงสุดที่ตั้งไว้เพื่อปฏิบัติให้ถึงประกอบไปด้วย

1.1 อุดมการณ์ทางความคิด

เริ่มต้นจากการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจน ยึดหลักการที่ตั้งไว้ และปฏิบัติ ตามหลักการนั้นๆ ผลที่ได้คือ ลักษณะมหาบุรุษ ชุมทรัพย์ มโนทัศน์และพฤติกรรม ของตัวละครต้องเป็นไปตามนั้นคือภาพจริยาวัตร อันงดงาม ซึ่งถูกจัดวางเป็นแก่นสำคัญของ เรื่องอุดมการณ์หลักที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เกิดจากตัวละคร ซึ่งที่มาของ

ความคิดที่ขัดแย้ง เป็นอุดมการณ์ความขัดแย้งระหว่างพ่อแม่กับลูก ท้าวยี่ขัดแย้งกับพ่อแม่ในเรื่องของความปรารถนาที่แตกต่างไปจากคนในระดับไพร่จะพึงตั้งความหวัง

ตัวอย่าง

“ถัดนั้น ให้มี	ท้าวยี่ตัน เสนาพร้อม มาแวดล้อม	ตามคำศึดยาก พลแพนแสนโกฎึ แฝงเฝ้าสู่ยาม
อยากให้	มีเทวีแก้ว มานั่งล้อม	สาวสนมทกหมั้น ชวาช้ายแกวงวี
กุกัก ปางนั้น	เซยชมซ้อน ความทุกขไเฮ้	นางงามทกหมั้น บมีฮู้เมื่อตึง

(ท้าวยี่ ม.ป.ป.: 3)

ถ้าพิจารณาในแง่อุดมการณ์พระโพธิสัตว์ มักจะมีลักษณะแตกต่างจากคนอื่น แต่ในด้านจิตวิทยาทางความคิดที่เกิดภายในตัวบุคคล การแสดงความคิดเห็นขัดแย้งเป็นลักษณะปกติของบุคคลที่กำลังเจริญเติบโตและมีการพัฒนาทางจิตใจเพื่อที่จะเป็นผู้ใหญ่ ดำเนินชีวิตของตนเอง ตั้งความคิดที่เป็นอิสระจากการควบคุมผู้ปกครอง แต่ความปรารถนาของท้าวยี่เป็นสิ่งที่กว้างไกลอันแรงกล้าในอุดมการณ์หลัก เกินกว่าคนอื่นจะนึกถึงและมีความเชื่อถือในระดับชนชั้นไพร่หรือชวาในสมัยนั้น

1.2 อุดมการณ์ในการแสวงหาความจริงจากแรงปรารถนา

ท้าวยี่แสดงความปรารถนาเป็นผู้นำอย่างสม่าเสมอตั้งแต่เริ่มเรื่อง บุคคลที่จะเป็นผู้นำได้ต้องสร้างแรงศรัทธาให้เกิดขึ้นในทุกชนชั้น เช่น นับแต่ไพร่ ชวาเมือง ชวาบ้าน เจ้านาย พ่อค้า จนถึงเจ้าเมือง บุคคลที่จะเป็นผู้นำต้องสร้างแรงศรัทธาให้เกิดขึ้น แก่ผู้พบเห็นนับแต่บุคลิกภาพส่วนตนไปสู่ความเป็นผู้นำในกลุ่มชนเล็กๆ จนถึงระดับประเทศ ถ้าผู้ใดถึงพร้อมทุกชั้นตอนเช่นนี้ กล่าวได้ว่าเป็นผู้นำได้สมบูรณ์ กวีผู้สร้างสรรคเรื่องท้าวยี่ผู้มีความเข้าใจในเรื่องนี้จึงกำหนดให้ตัวละครหลักให้มีบทบาทความเป็นผู้นำ กล่าวคือ ลักษณะเฉลียวฉลาดทันคนเป็นคุณสมบัติสำคัญแก่ผู้นำคน

ตัวอย่าง

“เมื่อนั้น	ท้าวยี่น้อย	คิดซึ่งมีพญา	มากแล้ว
บาก็	ถามนายเมือง	ชูอันดีฮ้าย	
อันว่า	ของพระยาเจ้า	อันไฉยประเสริฐ	เดอน
ขอแก่	เจ้าพี่น้อง	นายใช้กล่าวกลอน	แต่ท่อน”

(ท้าวยี่ ม.ป.ป.: 7)

“เมื่อนั้น	เจ้ายี่น้อย	ฟังพากย์นายเมือง	
	คูเฟิงใจ	ไก่อเมืองตัวนั้น	
ท้าวจิ่ง	ไซคำด่าน	นายเมืองขุนใหญ่	
อันว่า	ควายเผือกนี้	สังขยาแท้คำเมือง	เจ้าเฮย
ผิว่า	พระยาราชน้ำ	ให้ไก่อคุณเมือง	ตั้งนั้น
ข้อยจัก	นำควายไป	ขาบถวายพระยาเจ้า	
อันว่า	เงินคำนี้	เหลือเฮือนไ่ว่ล้าง	ก็ดีแล้ว
ข้อยก็	บ่อยากได้	สังแท้ท่อย	เจ้าเฮย
ข้อยนี้ข้อยอยาก	ได้ไก่อแก้ว	ตัวประเสริฐคุณเมือง	แท้แล้ว
ก็จิ่ง	สมมทิงสา	เผือกเมืองคุณคำ”	

(ท้าวยี่ ม.ป.ป.: 8)

ตัวอย่างเหตุการณ์หน้า 8 เป็นเหตุการณ์ขณะที่นายเมืองมาขอซื้อควายเงิน แต่ท้าวยี่ไม่ได้รับร้อยชบาย กลับใช้ความคิดไตร่ตรองรอบคอบ ซักถามถึงที่มาดูก่อน เมื่อทราบว่พระยาล้านน้ำมีไก่อพิเศษ สามารถขึ้นเป็นบ้านบ้านเมือง และขึ้นให้ได้ ตามปรารถนาทุกอย่าง ท้าวยี่ก็พอใจ เห็นลู่ทางสมปรารถนา จึงคิดจะแลกเปลี่ยนควายเงิน กับพระยาล้านน้ำ นับเป็นบุคลิกภาพส่วนตนที่มีความเป็นผู้นำภายในตัว กล่าวคือ มีความเชื่อมั่นในสิ่งที่ถูกต้องควร เกลี้ยฉลาดทันคน การหยั่งรู้ใจคน มีปียวาจาใจออกกว้างขวาง คุณสมบัติดังกล่าวท้าวยี่แสดงให้เห็นชัดเจน

2. อุดมการณ์ทางความเชื่อประกอบด้วย

2.1 อุดมการณ์ความเชื่อช่วยให้บังเกิดความเป็นศิริมงคล การบำเพ็ญเพียร บารมีรักษาศีลจะช่วยให้บังเกิดความเป็นศิริมงคลในการดำเนินชีวิต ช่วยเสริมสร้าง

อุดมการณ์อันบริสุทธิ์ และช่วยเสริมให้อุดมการณ์ของตัวละครบรรลุเป้าหมายได้เร็วขึ้น ฉากที่ท้าวयीได้เป็นกษัตริย์ครองเมืองด้วยทศพิธราชธรรม

ตัวอย่าง

“แต่นั้น	บุญมีเจ้า	พระยาธรรมโพธิราช
พระก็	เดินเสนา	ให้อัษาศิลห้า
เถิงเมื่อ	เดือนเพ็งให้	อัษาศิลแปด
ยามเมื่อ	เดือนหกนั้น	ศิลห้าอย่าไกล”

(ท้าวयी ม.ป.ป.: 53-54)

จากตัวบทข้างต้นท้าวयीสร้างบารมีด้วยการรักษาศิล แล้วยังมีพระบัญชาให้ชาวเมืองรักษาศิลด้วยกัน เพื่อบ้านเมืองจะได้มีความสงบร่มเย็นเป็นสุขต่อไปในภายหน้า และเป็นการเสริมสร้างบุญบารมีให้เพิ่มมากยิ่งขึ้นในการบรรลุเป้าหมายหรืออุดมการณ์ที่ตั้งไว้แต่เบื้องต้น

2.2 อุดมการณ์ความเชื่อในเรื่องโลกนี้และโลกหน้า ตัวละครได้สร้างบุญบารมีไว้มากในชาติก่อนๆ ผลบุญจึงเป็นอันส่งผลสนับสนุนให้อุดมการณ์ได้บรรลุเป้าประสงค์หลักที่วางไว้ในจิตใจและในอนาคต แนวความคิดเรื่องอุดมการณ์ของนิทานชาดกจึงยึดความเชื่อเรื่องบำเพ็ญบารมี

ตัวอย่าง

“เมื่อนั้น	บุญมีเจ้า	พระยาธรรมโพธิราช
เจ้าก็	ใช้ถีบม้า	ไปแท้ขู่เมือง
เจ้าก็	เดินฝูงคน	ให้อัษาศิลห้า
ในเมื่อ	ลดชั่วแล้ว	เมื่อฟ้าสู่สวรรค์ บ่อย่าแล้ว”

(ท้าวयी ม.ป.ป.: 54)

ตัวบทข้างต้นนี้กล่าวถึงอุดมการณ์ความเชื่อในเรื่องโลกนี้และโลกหน้าของท้าวयी โดยการเที่ยว ป่าวประกาศให้ตั้งใจเจริญภาวนารักษาศิลทุกหัวเมือง เพราะอันสงส์การรักษาศิล มี 5 ประการ กล่าวคือ 1. ย่อมประสบซึ่งกองแห่งโภคใหญ่

คือความไม่ประมาทอันเป็นคุณอย่างยิ่ง 2. ย่อมมีชื่อเสียงดังามฟุ้งซจรไป 3. เข้าไปในบริษัทใดก็ตามย่อมเป็นผู้ไม่หลงตาย ย่อมเป็นผู้แก่ล้าล้าไม่เก้อเขิน 4. ผู้ที่มีศีลสมบูรณ์ ย่อมไม่เป็นผู้ไม่หลงตาย 5. เบื้องหน้าเมื่อการแตกกายตายไป ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ และการชักชวนให้คนอื่นรักษาศีลจะทำให้มีบริวารมากมามายมาแวดล้อมช่วยเหลือค้าชูในชาตินี้และชาติหน้า ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ท้าวยี่ตั้งอุดมการณ์รักษาศีลให้มั่นคงสม่ำเสมอไม่ขาดเงิน อีกทั้งเที่ยวประกาศให้ทุกๆ เมืองช่วยกันรักษาศีลให้ครบถ้วนอย่างต่อเนื่องมิให้ขาด

3. อุดมการณ์ของพระโพธิสัตว์ ปรากฏก่อนข้างชัดเจน แสดงให้เห็นความคิด อุดมการณ์ความเชื่อที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนา ได้แก่ อุดมการณ์เรื่องพระโพธิสัตว์ธรรมราชา และอุดมการณ์นครในอุดมคติ ดังนี้

3.1 อุดมการณ์เรื่องพระโพธิสัตว์ธรรมราชา ตัวละครเอก (ท้าวยี่) ถือได้ว่าเป็นผู้นำอุดมการณ์ “ใช้ธรรมะในการปกครองประชาชน” ซึ่งเป็นโพธิสัตว์ธรรมราชา เป็นผู้ปกครองที่ยุติธรรมปฏิบัติหน้าที่ให้ปวงชนพอใจ อยู่ในกรอบของทศพิธราชธรรม อันประกอบด้วย “ทานะ” การให้, “ศีละ” การตั้งสังวรรักษา กาย วาจา ให้สะอาดปราศจากโทษ, “ปริจจาคะ” หรือการบริจาคสละ, “อาชวะ” ความซื่อตรง ความซื่อตรงต่ออุดมการณ์ที่มีอยู่ของตัวละคร, “มัททวะ” ความอ่อนโยน, “ตบะ” ความเพียร, “อัภโกระ” ความไม่โกรธ, “อวิหิงสา” ความไม่เบียดเบียน, “ขันติ” ความอดทน, และ “อวิโรธนะ” ความเที่ยงธรรม, ทั้งนี้จะยกมาเพียง 2 ประเด็น ดังนี้

3.1.1 “ปริจจาคะ” หรือการบริจาคสละ

ตัวอย่าง

“อันนี้เป็นแต่	บุญส่งให้	หลานป็นควายเผือก	จริงแล้ว
เป็นที่บุญ	ปรารถนาจริงแท้		
อันหนึ่ง	ได้ไถ่แก้ว	ตัวประเสริฐคุณเมือง	ก็ดี
ก็เพื่อ	บุญแจ่มเจ้า	เคยสร้างแต่หลัง	
อันว่า	ตนพระยาเจ้า	ยังสบายหายพยาธิ	รือนอ
พระยาหล้านี้	จาต้านต่อบา”		

(ท้าวยี่ ม.ป.ป.: 42)

ตัวบทที่ยกมาข้างต้นเป็นตอนที่ท้าวอี้สร้างบารมีทานควายเผือกให้แก่พระยาหล้าน้ำ เพื่อนำไปบวงสรวงบูชาเทพให้รักษาตัวหายพยาธิโรคที่ทรงเป็นอยู่ และพระยาหล้าน้ำ ก็ให้แก่แก้วของแก่ท้าวอี้ และยกเมืองเศรษฐีให้ท้าวอี้เป็นผู้ครองคู่กับมเหสีคือนางบัวไข นับว่าเป็นการดำเนินชีวิตตามหลักของพระโพธิสัตว์ไปสู่อุดมการณ์หลักเริ่มแรก

ตัวอย่าง

“เมื่อนั้น	มายมายหน้า	เศรษฐีใหญ่ยินดี	
คอบที่	บุญสมภาร	ลูกเขยคุณค้ำ	
พราหมณาพร้อม	ชาวเมืองชมชื่น		
ฝูงหมู่	คนทุกซี้ไฮ้	ปางนั้นมั่งมี	แท้แล้ว
เขาก็	ปลุกเหยยแล้ว	เพียรชนมาใส่	เต็มแล้ว
ซ้าเล่า	ปลุกเล่าไว้	หลายเล่าโกฏิปลาย	
ท้าวก็	ให้ปาวซ้อง	เท่าทั่วทั้งเมือง	
ตามใจเขา	หาบคนเอาไว้		
อันนี้กูก็	อธิษฐาน ให้	เป็นทานของประเสริฐ	กูแล้ว
ตามแต่	สุอยากได้	ชนเลี้ยงใส่เหยย	นั่นเทอญ”

(ท้าวอี้ ม.ป.ป.: 42)

ตัวบทข้างต้นเป็นการให้ทานสิ่งของเมื่อครั้งท้าวอี้ปกครองเมืองเศรษฐี เป็นการสร้างบารมีทานให้แก่คนยากคนจนภายในเมือง ทั้งทรัพย์สินเงินทองตามแต่ใจชอบผู้คนที่มาแล้วประสงค์จะเอา

3.1.2 “อาชวะ” ความซื่อตรง ความซื่อตรงต่ออุดมการณ์ที่มีอยู่ของตัวละคร แสดงถึงความบริสุทธิ์ใจ ประพฤติถูกต้องตามประเพณีและมุ่งมั่นเชื่อมั่นในตนเองในการสร้างฐานะครอบครัว ความซื่อตรงในการเป็นผู้นำประเทศได้เป็นปึกแผ่นเป็นอำนาจที่ตัวละครเอกปฏิบัติตามทศพิธราชธรรม การเอาใจใส่ชาวชนบท กล่าวคือ การให้ความคุ้มครองแก่ราษฎรทั้งปวง ทั้งในเมืองในท้องถิ่นห่างไกล ตลอดถึงชายแดนก็ไม่ทอดทิ้งให้อยู่ตามยถากรรมต้องให้ความเป็นธรรมเสมอเหมือนกัน

ตัวอย่าง

“บัดนี้ข้าจัก	ไปสืบสร้าง	เมืองบ้านกว่าไกล	ก่อนแล้ว
ข้าจัก	แยงไพรกว้าง	คุงคาน้ำใหญ่	ภายพูน
นับแต่	ไกลประเทศด้าว	เมืองเจ้าห้องเดือน	เจ้าเฮย
ขอแต่ปิตตาเจ้า	อนุญาตให้	นางนาฏบัวไซ	นั่นแต่
ข้าบาทจัก	เอนางไป	เพื่อนทางสมสร้าง	
ข้าจักขอทั้ง	ทาสาข้า	หญิงชายพร้อมพริ้ว	
ขอเอา	ไปรังพร้อม	นางแก้วหมื่นนาง	
พอแต่	ไปก่อสร้าง	เมืองใหญ่ตามบุญ	ก่อนแล้ว
แม้ว่า	สมการมี	ปลื้มคุณเจ้า”	

(ท้าวอี้ ม.ป.ป.: 42)

ข้อความข้างต้นเป็นตอนที่ท้าวอี้ขอเพียงนางบัวไซไปสร้างเมืองใหม่ ด้วยความซื่อตรงและไม่อาจลืมนบุญคุณได้ ก็เลยจะนำเรื่องไปกราบทูลพ่อพระยา คือพระยาหล้า นำให้ทรงทราบอุดมการณ์ความต้องการของตัวเอง

“เมื่อนั้น	บาสีท้าว	ทั้งนางชมชื่น
ดีแก่	ฝูงไพรน้อย	ชมต้านต่อกัน
แต่นั้นท้าวก็	อ้อมไก่อ้ว	ขึ้นแท่นพิฆาตคำ
กับทั้ง	นางบัวไซ	นั่งเสียดเทียมท้าว
เลยเล่า	ข้าเชือกพร้อม	สาวบ่าหนักสนม
สวายนวสาม	หมื่นนางเสียมไว้”	

(ท้าวอี้ ม.ป.ป.: 44)

ความซื่อตรงในการเป็นผู้นำประเทศให้เป็นปึกแผ่น ต้องไม่ปล่อยปะละเลยละทิ้งทุกสิ่งอย่างที่อยู่เบื้องหลัง โดยเฉพาะผู้ที่เดินร่วมทางที่มาสร้างเมืองใหม่ที่เมืองไกล เสวยราชย์แห่งใหม่ทุกคน ซึ่งตรงกับอุดมการณ์นำพาไปสู่ความสุข เพราะมีกษัตริย์ที่มีความครองคน ครองตน ครองสร้างงานพัฒนา

3.2 อุดมการณ์นครในอุดมคติ เป็นเมืองในความใฝ่ฝันอันสูงสุดของตัวเอง เมืองที่มีหลักการ ที่ดี ในวรรณกรรมเรื่องนี้ตัวละครก็ได้ตั้งความหวังในการปกครองเมืองในอนาคต คือการบำเพ็ญเพียรบารมีและการให้ทานแก่ปวงชนด้วยกันด้วยใจบริสุทธิ์แห่งผู้นำ

ตัวอย่าง

“ฝูงหมู่	คนทุกซี้ไฮ้	ปางนั้นมั่งมี	แท้แล้ว
เขาก็	ปลุกเหยแล้ว	เพียรชนมาใส่	เต็มแล้ว
ข่าเล่า	ปลุกเล่าไว้	หลายเล่าโกฏิปลาย	
ท้าวก็	ให้ป่าวร้อง	เท่าทั่วทั้งเมือง	
ตามใจเขา	หาบชนเอาไว้		
อันนี้ก็	อธิษฐานให้	เป็นทานของประเสริฐ	กูแล้ว
ตามแต่	สุอยากได้	ชนเลี้ยงใส่เหยีย	นั่นเทอญ”

(ท้าวอี้ ม.ป.ป.: 42)

“เมื่อนั้น	บุญมีเจ้า	พระยาธรรมโพธิราช	
พระก็	เดินเสนา	ทอดทานคนไฮ้	
แมนว่า	เงินค่าแก้ว	ในเหยียสิบแปดโกฏิ	ก็ตี
เจ้าก็ให้	เขาเททอดให้	คนไฮ้ต่างเมือง	
เสื่อผ้าพร้อม	โภชนาการ		
สัพพะ	สิ่งทุกอัน	ให้ทานคนไฮ้	
หลังดู	ยัดยัดเส้	ไหลหลังคนขอ	พุนเยอ”

(ท้าวอี้ ม.ป.ป.: 53)

จะเห็นได้ว่าตัวบทข้างต้น แสดงให้เห็นว่าบ้านเมืองควรดำเนินชีวิตไปตามหลักแห่งธรรม ท้าวอี้ใช้อุดมการณ์นครในอุดมคติในทางพุทธศาสนาโดยมองว่า “ธรรมะ” เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการจำแนกคนว่ามีความต่างกันหรือไม่ ความเสมอภาคในทางพุทธศาสนา ทั้งนี้ยังหมายถึงความเสมอภาคในการประพฤติธรรม ไม่ใช่ความเสมอภาคในความสามารถสติปัญญาทางโลก หรือหน้าที่การงาน คนที่แตกต่างกันนั้นไม่ใช่ขึ้นอยู่กับสีผิว ชาติตระกูล ชั้นวรรณะ หรือเชื้อชาติ แต่ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติตามหลักธรรมของคนแต่ละคนมากกว่า ว่ามีมากหรือน้อย ท้าวอี้เห็นว่าธรรมะเป็นเครื่องนำพาชีวิต ถ้าคนในเมืองยึดมั่นในคุณธรรม บ้านเมืองจะดำเนินไปสู่ความเป็นปึกแผ่นได้ในที่สุด

4. ตัวละครผู้ช่วยทางอุดมการณ์หรือตัวละครที่เสริมบุญบารมีให้ท้าวอี้ก้าวไปสู่ความสำเร็จ ตามอุดมการณ์ ทั้งมนุษย์และสัตว์วิเศษประกอบด้วย ลุงของท้าวอี้ ควายเงิน มีอิทธิฤทธิ์และมีความมหัศจรรย์ และไก่เผือก (ไก่เงิน) จะได้อธิบายรายละเอียด ดังนี้

4.1 ลูกของท้าวอี้ มีบทบาทเป็นผู้ปกครอง กล่าวคือ เป็นผู้ให้ความอุปการะต่อจากพ่อแม่ของท้าวอี้ เป็นผู้ปลอบขวัญให้แก่ท้าวอี้เพราะได้จัดพิธีสู่ขวัญ เปรียบเสมือนพ่อแม่คนที่ 2 ของท้าวอี้ที่คอยเกื้อหนุนค้ำจุนให้ ท้าวอี้ได้ดำเนินชีวิตไปตามอุดมการณ์

ตัวอย่าง

“เมื่อนั้น	ป่าแจ่มเจ้า	ตกแต่งภาช้ขวัญ	
ลูกก็	มีควายเงิน	สู่ขวัญบาท้าว	
เงินคำแก้ว	อาภรณ์ผ้าผ่อน		
สัพพะสิ่งพร้อม	ภาช้เข้าไขขวัญ		
ลูกก็	ยอภาช้ขึ้น	เอิ้นเฮียกเอาขวัญ	
ขวัญเฮยมาเยอ	ขวัญหลานน้อยมากินข้าว	สาสี่ลึ่งแต่ง	
ลูกก็	ตกแต่งถ้ำ	ภาช้เข้าสู่ขวัญหนีแล้ว”	

(ท้าวอี้ ม.ป.ป.: 4)

“ลูกก็	ผูกแขนท้าว	หลานคิงอ้อยอิน	
ขวัญแจ่มเจ้า	มาหย่าวเพื่อลุง		
ให้เจ้า	ยื่นเที่ยงหมั้น	ฮ้อยขวับพันปี	
เป็นราชา	ตั้งคำหลานด้าน		
ขอให้	บุญชูคำ	หลานคิงลูลาก	
ขอให้	ได้ผาบพัน	เป็นเจ้าของคະนิง	แต่ท่อน”

(ท้าวอี้ ม.ป.ป.: 5)

“เมื่อนั้น	ลุงยี่เจ้า	จาพากษ้นายเมื่อง	
ดูตั้ง	เคื่องใจหลาน	ยี่บาไทท้าว	
อันว่า	ควายพ่อนนี้	คุณขวัญเจ้ายี่	เสียแล้ว
ลูกก็	ว่าไปได้	ตามท้าวยี่คณิง”	

(ท้าวอี้ ม.ป.ป.: 7)

ตัวบทข้างต้นแสดงให้เห็นว่าลุงเป็นผู้ใหญ่ที่เคารพสูงสุดคนหนึ่งของท้าวอี้ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้ปฏิบัติตาม เช่น ควายเงินเป็นของตน แต่ก็ได้มอบให้ท้าวอี้ เมื่อครั้งทูตเมืองพระยาหล้าน้ำมาขอ จึงให้อ่านาแก่ท้าวอี้ในการตัดสินใจ และเจรจาต่อรองถามไถ่ถึงเหตุที่ทูตต้องการควายเงินไปเพื่ออะไร ด้วยเพราะเป็นลักษณะนิสัยของ

ท้าวอี้เป็นผู้มีความเฉลียวฉลาดและรอบคอบ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่น่าทางไปสู่ความต้องการ
ในอุดมการณ์

4.2 ควายนมือถือสิทธิ์และมีความมหัสจรรย์ กล่าวคือ สามารถถ่ายมูล
เป็นเงิน ทอง และแก้ว ควายนทำหน้าที่เป็นผู้เสริบารมีให้แก่ท้าวอี้ เพื่อให้สมปรารถนา
ในอุดมการณ์ ทำให้ท้าวอี้เป็นที่รู้จัก และยอมรับแก่คนทั่วไปในเรื่องของผู้มีบุญบารมี
เพราะความเชื่อของสังคมในเรื่องเชื่อว่า ผู้มีบุญบารมีจะมีของวิเศษเหนือธรรมชาติ
สิ่งมีอำนาจมือถือสิทธิ์ ทำให้ผู้คนในทุกชนชั้นเกิดความเลื่อมใสศรัทธา มารับการแจก
ทานบารมีและเป็นที่เคารพนับถือต่อท้าวอี้

ตัวอย่าง

“เมื่อนั้น	ควายนได้	ทงสถานสถิตแทน
เสตตะ	สัตว์อัมกั๊ง	พิดานพร้อมเครื่องดำ
พระยากี่ตี	เทียนเงินพร้อม	เทียนคำฮ้อยคู่
ทุกคำเช้า	บูชาไหว้ช้วน	
คือมว่า	พระยาแต่งพร้อม	ทุกเครื่องบูชา
ควายก็	คุณพระยามี	ก็จึงทำฤทธิแม้ง
พอเมื่อ	กลางคืนแล้ว	ควายนอนส่งด้อยู่
ควายเล่าชี้	กองไว้แต่เงิน	
พอเมื่อ	สุริโยขึ้น	เฮื่องมาแจ้งสูง
เขาก็	เห็นกองเงิน	ชี้ควายตัวนั้น
เขาก็	อัศจรรย์แท้	เมื่อทูลภูวานถ
พระยาหล้าน้ำ	ชมด้านต่อเขา”	

(ท้าวอี้ ม.ป.ป.: 37)

“อันจัก	คณหน้าชี้	คินเดียวแสนโกฏิจเงิน
เขาก็	ยูท่างชนหาบไว้	เหลือล้นนอกเนกนอง”

(ท้าวอี้ ม.ป.ป.: 37)

“พอเมื่อ	คินลุนนั้น	ควายก็ทำฤทธิมาก
ควายชี้	เป็นหน่วยแก้ว	งานล้นคาเมือง”

(ท้าวอี้ ม.ป.ป.: 38)

“พอเมื่อ	คืนลุนนั้น	ควายก็ทำฤทธิมาก
ควายชี้	เป็นแต่ก่อน	คำไว้โกฏิกือ
ดีแก่	สะพรุ้งพร้อม	ฝูงจาดูควาย
เขาก็	เอากันชน	ใส่เหยียเหลื่อลัน”

(ท้าวอี้ ม.ป.ป.: 38)

ดังจะเห็นได้ว่าตัวบทข้างต้น การที่ควายเงินถ่ายมูลเป็นเงิน ทอง และแก้ว นั้น ทำให้พระยาหล้าน้ำ ยินยอมแลกเปลี่ยนไก่อ่อกกับควายเงิน ท้าวอี้จึงได้ไก่อ่อกที่สามารถช่นเป็นบ้านเป็นเมืองให้กับท้าวอี้ และได้เป็นเจ้าของในที่สุด ด้วยเหตุที่ท้าวอี้มีสัตว์วิเศษจึงทำให้ไพร่ฟ้าประชาชนยกย่องสรรเสริญท้าวอี้ว่าเป็นผู้มีบุญบารมีเหนือผู้อื่น กล่าวคือ พระโพธิสัตว์มาบังเกิด

4.3 ไก่อ่อก (ไก่อ่เงิน) มีบทบาทเป็นผู้ช่วยให้ท้าวอี้ได้เป็นกษัตริย์ ไก่อ่อกมิได้เสริมสร้างบารมีแก่ท้าวอี้เท่านั้น ยังเป็นผู้สร้างเมืองทิพย์ให้ท้าวอี้ครอบครอง ทำให้ท้าวอี้ได้เป็นกษัตริย์สมความปรารถนา และมีแก้วแหวนเงินทองมากมาย นับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้ท้าวอี้ได้เดินทางไปสู่อุดมการณ์ที่ตั้งไว้

ตัวอย่าง

“บัดนี้เฮาจัก	บุราแก้ว	คุณเมืองไก่อ่อก	
เฮาจัก	ลองไก่อ่แก้ว	คุณค้ำโชคมี่	บู้
ฝูงขุนพร้อม	บุชาแก้วคำ”		

(ท้าวอี้ ม.ป.ป.: 41)

“เมื่อนั้น	มุงคุลแก้ว	คุณเมืองไก่อ่อก
ไก่อ่ก็	ตบปีกก้อง	ขันท่าแมนยาม
ฟิงยิน	เคงเคงก้อง	ขันท่าแมนยาม
แล้วเล่า	ยอคอขึ้น	คือขวานฟ้าผ่า
คือตั้ง	ฟ้าแผดก้อง	ปานฟ้าผ่าผลียง”

(ท้าวอี้ ม.ป.ป.: 41)

“หลังดู   กลางเมืองลั่น   แก้วหลากเงินคำ
ผ้าทิพย์พร้อม   แหวนแก้วเครื่องคำ
เดียดาษลั่น   กองขึ้นเพียงแฉว   แท้ตาย”

(ท้าวอี้ ม.ป.ป.: 42)

“ท้าวก็   เดินเข้าให้   ขนเอามีมาก
ถวายแก่เจ้า   เศรษฐีนั้นพอเมีย
เมื่อนั้น   มายมายหน้า   เศรษฐีใหญ่ยินดี
คอบที่   บุญสมภาร   ลูกเขยคุณคำ
พราหมณาพร้อม   ชาวเมืองชมชื่น
ฝูงหมู่   คนทุกซ้เฮ้   ปางนั้นมั่งมี   แท้แล้ว”

(ท้าวอี้ ม.ป.ป.: 42)

เมื่อพิจารณาได้จากเหตุการณ์ตอนที่ท้าวยี่นำโกเผือกกลับมาয়งนครเศรษฐี ท้าวยี่บูชาโกด้วยการตั้งเครื่องบูชา โกเผือกก็ชื่นเป็นแก้ว 7 ประการ มีทองคำ แหวน และผ้าทิพย์ ท้าวยี่ถวายสิ่งของเหล่านี้แก่เศรษฐี ต่อจากนั้นท้าวยี่ก็อธิษฐานให้โกเผือกชื่นเป็นแก้วแหวนเงินทองมากมาย แล้วนำไปบริจาคทานให้แก่ชาวเมือง ผลจากอิทธิฤทธิ์ของโกเผือกซึ่งช่วยให้ท้าวยี่ได้บำเพ็ญทานบารมีได้อย่างเต็มเปี่ยม เป็นที่ชื่นชมแก่ชาวนคร

สรุปผล

การศึกษาการอุดมการณ์ของท้าวยี่ในวรรณกรรมอีสานเรื่อง “ท้าวยี่” ฉบับ บ้านนาศรี อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย พบว่า 4 ลักษณะ ดังนี้

1. อุดมการณ์หลักหรือเป้าหมายสูงสุดประกอบด้วย อุดมการณ์ทางความคิด คือการยึดหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการเนินชีวิต และเชิญชวนให้บุคคลอื่นปฏิบัติตามได้สำเร็จตามปรารถนา โดยยึดหลักการสร้างบารมีทานอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอตลอดการดำเนินชีวิต อุดมการณ์ในการแสวงหาความจริงจากแรงปรารถนา ท้าวยี่แสดงความปรารถนาถึงเป็นผู้นำสม่ำเสมอตั้งแต่เริ่มเรื่อง บุคคลที่จะเป็นผู้นำได้นั้นต้องสร้างแรงศรัทธาให้เกิดขึ้นในทุกชนชั้นด้วยการให้ทานและรักษาศีลเป็นอาทิ ด้วยเหตุจึงทำสมความปรารถนาทุกอย่างที่ตั้งไว้

2. อุดมการณ์ทางความเชื่อ 2 อุดมการณ์ กล่าวคือ 1) อุดมการณ์ความเชื่อ ช่วยให้งบ่งเกิดความเป็นสิริมงคล การกระทำความดีด้วยการประพฤติตนตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา คือการทำทานรักษาศีลอย่างต่อเนื่องจะทำให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด 2) อุดมการณ์ความเชื่อในเรื่องโลกนี้และโลกหน้า ตัวละครได้สร้างบุญบารมีไว้ชิ้นมาก ในชาติก่อนๆ ผลบุญจึงส่งผลสนับสนุนให้อุดมการณ์ได้บรรลุเป้าประสงค์หลักที่วางไว้ในจิตใจและในอนาคต แนวความคิดเรื่องอุดมการณ์ของนิทานเรื่องนี้จึงยึดความเชื่อเรื่องบำเพ็ญบารมีเป็นหลัก

3. อุดมการณ์ของพระโพธิสัตว์ประกอบ 2 อุดมการณ์ กล่าวคือ 1) อุดมการณ์เรื่องพระโพธิสัตว์ธรรมราชา ตัวละครเอก ถือได้ว่าเป็นผู้นำอุดมการณ์ “โดยการใช้ธรรมะในการปกครองประชาชน” ซึ่งเป็นธรรมราชา เป็นผู้ปกครองที่ยุติธรรมที่ปฏิบัติหน้าที่โดยปวงชนพอใจ อยู่ในกรอบของทศพิธราชธรรมอันประกอบด้วย ประกอบด้วย “ทานะ” การให้, “ศีละ” การตั้งสังวรรักษา กาย วาจา ให้สะอาดปราศจากโทษ, “บริจาคละ” หรือการบริจาคสละ, “อาชวะ” ความซื่อตรง ความซื่อตรงต่ออุดมการณ์ ที่มีอยู่ของตัวละคร, “มัททวะ” ความอ่อนโยน, “ตบะ” ความเพียร, “อภิกโรธะ” ความไม่โกรธ, “อวิหิงสา” ความไม่เบียดเบียน, “ขันติ” ความอดทน, และ “อวิโรธนะ” ความเที่ยงธรรม, 2) อุดมการณ์นครในอุดมคติ ท้าวयीใช้อุดมคติในทางพุทธศาสนา “ธรรมะ” เป็นเครื่องมือใช้ในการจำแนกคนว่ามีความต่างกันหรือไม่ ความเสมอภาคในทางพุทธศาสนายังหมายถึงความเสมอภาคในการประพฤติธรรม ไม่ใช่ความเสมอภาคในความสามารถทางหน้าที่การงาน และชนชั้น

4. ตัวละครผู้ช่วยทางอุดมการณ์หรือตัวละครที่เสริมบุญบารมี 3 จำพวก 1) ลุงของท้าวयी คือผู้ให้ความอุปการะรองจากพ่อแม่ 2) ควายเงินมีอิทธิฤทธิ์และมีความมหัศจรรย์ 3) ไก่เผือก (ไก่เงิน) เป็นผู้ช่วยเหลือให้ ท้าวयीได้ประพฤติปฏิบัติตามอุดมการณ์ โดยเป็นผู้บันดาล แก้ว แหว เงินทอง และเครื่องใช้ต่างๆ ให้ท้าวयीได้บำเพ็ญบารมีทานอย่างสมบูรณ์เต็มเปี่ยม

ทั้งนี้ในเนื้อเรื่องท้าวयीคือพระโพธิสัตว์ที่อุบัติขึ้นในโลก เพื่อมาสร้างทศพิธราชธรรมเต็มเต็มบารมี เพื่อเป็นแบบอย่าง และแนวการปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา จะเห็นได้ว่าการที่ท้าวयीบรรลุเป้าหมายหรืออุดมการณ์สูงสุด เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมอย่างเคร่งครัด

อภิปรายผล

จากการศึกษาการอุดมการณ์ของท้าวอี้ในวรรณกรรมอีสานเรื่อง “ท้าวอี้” ฉบับ บ้านนาศรี อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย โดยการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทางด้านภาษาและวัฒนธรรม นำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ผู้ศึกษาจะได้นำเสนอผลการอภิปรายในประเด็นต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้นตามประเด็นดังต่อไปนี้ กลวิธีการนำเสนออุดมการณ์ของท้าวอี้ของผู้แต่งวรรณกรรมอีสานเรื่องท้าวอี้ ได้แสดงให้เห็นความเป็นพระโพธิสัตว์ของท้าวอี้ กล่าวคือ การนำเสนอวิถีของท้าวอี้แก่ผู้ศึกษา เช่น การนำเสนอภาพแทนของท้าวอี้ในขณะที่เป็นชาวบ้านธรรมดา เป็นคนมีวิสัยทัศน์กว้างไกลมากกว่าคนอื่นๆ ในครอบครัว และมีความมุ่งมั่นที่ก้าวไปสู่ความสำเร็จ โดยไม่ได้เบียดเบียนคนอื่นอาศัยความรู้ความสามารถของตน เป็นหลักในการดำเนินชีวิตในที่สุดก็สำเร็จตามปรารถนา นอกจากนี้ได้นำเสนอภาพแทนในการเป็นกษัตริย์ กล่าวคือ การเป็นกษัตริย์ที่ปกครองบ้านเมืองด้วยความเสมอภาคยุติธรรม ตามหลักความเชื่อทางพระพุทธศาสนา หมายถึงตามหลักทศพิธราชธรรมทุกประการ เมื่อท้าวอี้ปฏิบัติตามหลักธรรมดังกล่าว บ้านเมืองเป็นอยู่ด้วยความผาสุกร่มเย็นไม่เล็ดร่อนนอนทุกข์

จากการนำเสนออุดมการณ์ที่เป็นภาพแทนของท้าวอี้ทั้ง 2 ประเด็น ทำให้ผู้ศึกษาเรื่องท้าวอี้มีความรู้สึกได้ว่า ทุกคนไม่ว่าจะเป็นใครที่ไหน ถ้ามีความหนักแน่นมุ่งมั่นมานะที่จะทำสิ่งใด โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและไม่เบียดเบียนคนด้วยประการทั้งปวง ที่สำคัญคือการยึดมั่นในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในที่สุดก็จะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในความปรารถนาเฉกเช่นท้าวอี้ จึงถือว่าเป็นการนำเสนอภาพแทนได้ดี เพราะคนอีสานมีพื้นฐานชีวิตในการยึดมั่นในพระพุทธศาสนาเป็นทุนเดิม สอดคล้องกับกอบชัยรัฐอุบล (2557) กล่าวว่า อุดมการณ์ คือเป้าหมายสูงสุดในชีวิตของมนุษย์ แต่ละคนมีเป้าหมายแล้วก็มีวิถีปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังกล่าว พฤติกรรมต่างๆ ของสัตว์เดรัจฉานดูเหมือนว่ามี เป้าหมาย แต่ทว่าถูกกำหนดตายตัวโดยธรรมชาติ และวิถี ปฏิบัติ ก็ถูกกำหนดโดยสัญชาตญาณ จึงไม่ถือว่าสัตว์มีอุดมการณ์ในโลกนี้มนุษย์เท่านั้นที่มีอุดมการณ์เพราะมนุษย์ สามารถเข้าใจเป้าหมาย กำหนดเป้าหมาย และเลือกวิถีปฏิบัติ

เพื่อบรรลุเป้าหมายของแต่ละคนได้พฤติกรรมของมนุษย์ จึงแตกต่างจากพฤติกรรมของสัตว์เครื่องจาน นักปรัชญาจึงนิยมเรียกพฤติกรรมที่มีการตัดสินใจเลือกโดยใช้สติปัญญา

เอกสารอ้างอิง

กอบชัย รัฐอุบล. (2557). *อุดมการณ์ของตัวละครในมหาเสถียรจากสำนวนอีสาน*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาภาษาไทย, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Rhatta-Ubon, Khopchai. (2015). *Ideology of characters in Mahavehsandorn in Esan dialect*. Master Thesis in Thai department. Faculty of Humanities and Social Sciences, KhonKaen University.

ท้าวอี้ควายเงิน. (ม.ป.ป.) *ฉบับบ้านนาศรี อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย*.

Tao Yi Kway Ngeun Kwai. (n.d.). *version of Nasri village version, Chaing Kan district, Loei province*.

دنุพล ไชยสินธุ์. (2527). *ท้าวอี้ควายเงิน : ศึกษาเชิงวิเคราะห์*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาจารึกภาษาไทย, ภาควิชาภาษาตะวันออก มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Chaisin, Danupphon. (1984) *Toa-Yi supernatural silver buffalo: Analytic study*. Master Thesis of Thai inscribe. Department Western Language. Silapakorn University.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

Royal Academy. (2013). *Dictionary of Royal Academy 2011*. BanKok: Nanmee Publications.